

Gdańskie Hewelianum: żywy pomnik Wielkiego Astronoma

Postać Jana Heweliusza nieodmiennie kojarzymy z Gdańskiem. Prócz uhonorowania wielkiego astronoma tradycyjnym pomnikiem, stolica Nadwiślańskiego Pomorza od kilku lat w sposób nowoczesny, żywy i aktywny oddaje mu hołd za pośrednictwem powołanej w 2002 r. jednostki miejskiej — Parku Kulturowego Fortyfikacji Miejskich „Twierdza Gdańsk”.

„Poznaję, wypoczywam, uczę się” — to hasło przyświeca realizatorom Programu Hewelianum, zakładającego budowę nowoczesnego centrum edukacji na terenie fortu Góry Gradowej, położonego tuż ponad dworcem PKP Gdańsk Główny — Centrum Hewelianum. Śmiała idea połączenia nauk przyrodniczych z zabytkami architektury militarnej zaowocowała pojawieniem się na mapie Gdańska zupełnie nowego obiektu. Na Górze Gradowej powstało nowoczesne i przyjazne turystom centrum popularyzacji nauki, gdzie oprócz zdobywania wiadomości z fizyki, astronomii, historii czy biologii można po prostu spędzić mile czas z rodziną lub przyjaciółmi, spacerując wśród zieleni.

Już od ponad dwóch lat Centrum Hewelianum aktywnie realizuje swą misję, m.in. udostępniając dwie ekspozycje w odrestaurowanych obiektach fortecznych: historyczną wystawę „Wchłukł Czasu — Człowiek i Pocisk” oraz bliższą naukom przyrodniczym, interaktywną galerię „Energia, Niebo i Słońce”. Warto podkreślić niezwykle walory architektoniczne fortu, tworzące doskonałą i niepowtarzalną scenę obu wystaw oraz niebanalny sposób prezentacji wybranych zagadnień z zakresu nauk ścisłych, przyrodniczych i historycznych. Zostało to zresztą już wielokrotnie zauważone i docenione, czego wyrazem są przyznane już nagrody i wyróżnienia, m.in. Najlepsza Przestrzeń Publiczna Województwa Pomorskiego 2009 oraz „Skrzydła Trójmiasta” 2010.

Przyjrzyjmy się przez chwilę najbardziej bliskiej zainteresowaniom Czytel-

ników „Uranii-PA” wystawie „Energia, Niebo i Słońce”. Uwarunkowania architektoniczne i założenia tematyczne pozwoliły dokonać jej podziału na dwie części: Pracownię Energii i Pracownię Nieba. W pierwszej poszczególne stanowiska prezentują jakiś rodzaj energii lub przemianę jednej jej formy w inną. W dwóch ogromnych akwariach można zbadać, od czego zależy energia morskiej fali i w jaki sposób można ją wykorzystać. Falą jest również dźwięk. I podobnie jak fala na wodzie, również on przenosi energię — co można zaobserwować na kolejnym stanowisku. Zasady zachowania — nie tylko energii, ale również pędu — pokazują wielkich rozmiarów kołyska (lub wahadło) Newtona. Człowiek w swojej codziennej działalności zużywa ogromne ilości energii. Jak duże? To można zobaczyć na stanowisku „Energia w kuchni”. Tę energię, którą zużywają nasze kucharki czy czajniki, trzeba jakoś wytworzyć. Technologie produkcji energii elektrycznej pokazują z kolei stanowiska poświęcone energetyce, przy których można zapoznać się z różnymi rodzajami źródeł energii (od drewna po uran) czy zasadą działania różnych elektrowni (od ciepłej po jądrową).

W Pracowni Nieba, jak sama nazwa wskazuje, króluje astronomia. Można tu zapoznać się z budową Układu Słonecznego czy całego Wszechświata oraz prześledzić, jak zmieniały się nasze wyobrażenia na ten temat. Wielkim atutem galerii jest duży, kulisty, podświetlany projektor Magic Planet, niezwykle sugestywnie prezentujący powierzchnie planet i ich księżyców. Mamy tu też modele przyrządów optycznych oraz stanowiska poświęcone optyce geometrycznej i właściwościom światła. Całość jest uzupełniona galerią niezwykłych zdjęć z Kosmosu (wykonanych za pomocą należącego do ESO teleskopu VLT), które można oglądać w niezemskiej wręcz scenarii stworzonej grą światła i efektami dźwiękowymi.

Działalność ekspozycyjna Hewelianum to nie tylko stałe wystawy, w murach Twierdzy Gdańsk zagościło już wiele wystaw czasowych, m.in. „Wszechświat z Ziemi”, „Zodiak Jana Heweliusza”, „Nauki dawne i niedawne”, „Fiat Lux”, „Życie” oraz „Berta — chemia dla najmłodszych”. Warto podkreślić, że aktywność Centrum zaznacza się też w zaangażowaniu we wszelkie akcje i imprezy okolicznościowe, zarówno europejskie (Noc Naukowców („Melodia Nocy, czyli świat zmysłami nietoperzy”), „Astronomia w Pełni” itp.), Noc Muzeów, jak i lokalne (Bałtycki Festiwal Nauki — „W krainie Królowej Mrozu”, „Astronomiczne SOS — czyli Samodzielne Obserwacje Słońca”). Dodatkową atrakcją dla wszystkich stałych bywalców, sympatyków i ludzi ciekawych świata są też wypracowane w ramach własnych doświadczeń Urodziny Centrum oraz sezonowe bądź okazjonalne zajęcia i warsztaty, np. „Lato z nauką: Zimny wtorek, Kosmiczna środa, Magnetyczny czwartek, Piątek rozmaitości”, „20-tka teleskopu Hubble’a”, „Święto liczby Pi”. W ofercie edukacyjnej znajdziemy też cały szereg zajęć dla uczniów szkół podstawowych, średnich i gimnazjów, np. „Niespokojna planeta”, „Dwa łyki optyki”, „W krainie ciekłego mrozu”, „Spoglądając w niebo” oraz „Układ Słoneczny okiem kosmity”. Do ekskluzywnego programu artystycznego zaliczyć należy również science show pt. „Czuję chemię do fizyki” prezentowany na konferencji i dołączony do stałej oferty Centrum.

Centrum Hewelianum to miejsce niezwykle i niebanalny pokłon miastu Gdańsk oddany jego słynnemu Obywatelowi. Zachęcamy do odwiedzenia Góry Gradowej, by wraz z sympatyczną, kompetentną i pełną entuzjazmu ekipą instruktorów poznawać, wypoczywać i uczyć się. Aktualną ofertę można znaleźć na stronie internetowej www.hewelianum.pl

Krzysztof Rochowicz